

49 Tragedia rozłamu

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- pogłębienie wiedzy związanej ze schizmą wschodnią z roku 1054;
- ukazanie różnic między Kościołem rzymskokatolickim i prawosławnym oraz przybliżenie idei ekumenizmu.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- na podstawie dotychczasowej wiedzy i wiadomości z lekcji omawia przyczyny, przebieg i konsekwencje schizmy wschodniej;
- właściwie rozumie pojęcie ekumenizmu i podaje przykłady inicjatyw ekumenicznych;
- okazuje szacunek osobom należącym do innych wyznań chrześcijańskich;
- rozumie potrzebę modlitw o jedność Kościoła i działań ekumenicznych i włącza się w nie w miarę możliwości.

Pojęcia, postaci:

schizma wschodnia, różnice między Wschodem a Zachodem chrześcijańskim, spór o *Filioque*, kardynał Humbert i Michał Cerulariusz, sobory ekumeniczne, ekumenizm, interkomunia, prawosławie, cerkiew.

Wartości:

dążenie do jedności jako wypełnienie woli Chrystusa, Komunia św. jako znak jedności karmiących się Ciałem Chrystusa.

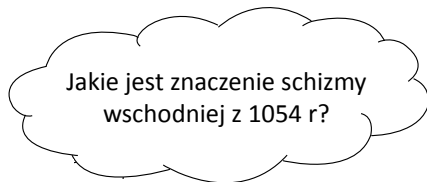
1

propozycja realizacji

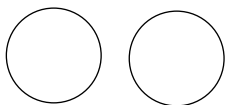
1. Odczytanie i krótka analiza Ewangelii J 17, 20–23.
2. Przypomnienie wiadomości o starożytnych rozłamach w Kościele z lekcji 43.
3. Zebranie historycznej wiedzy uczniów odnośnie rozłamu w Kościele (np. spisanie na tablicy przytaczanych przez nich faktów).
4. W razie potrzeby nauczyciel poszerza wiedzę uczniów, omawiając przyczyny i skutki schizmy wschodniej.
5. *Metaplan* – na podstawie dotychczasowej wiedzy i wiadomości z podręcznika (ewentualnie innych źródeł, np. skopiowanego fragmentu bulli ekskomuni-

kacyjnej z poniższych materiałów do wykorzystania, encyklopedii, książek z biblioteki) uczniowie pracują w grupach nad stworzeniem plastycznego zapisu dyskusji.

Schemat *metaplanu*:

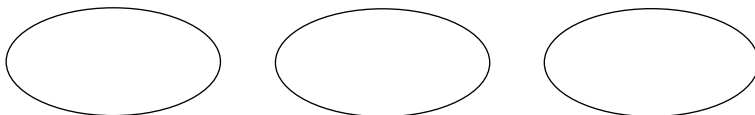
Jak jest?

Jak powinno być?

Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?

Wnioski

Nauczyciel powinien przygotować kartki o odpowiednich kształtach dla każdej grupy i arkusz papieru do naklejania wypełnionych kartek *metaplanu*, ewentualnie skopiowaną dla grup gotową kartkę z kształtami jak powyżej. Inną wersją mogą być np. kartki w różnych kolorach odpowiadające poszczególnym częściom planu.

6. Omówienie prac poszczególnych grup. W razie potrzeby nauczyciel dopowiada o różnych inicjatywach ekumenicznych.
7. Odczytanie listu z podręcznika i komentarz nauczyciela.

inna propozycja pracy na lekcji

W trakcie lekcji proponuje się pracę z Biblią oraz naukę piosenki ekumenicznej. Przedstawienie uczniom fotogramów obrazujących cerkiew (od wewnątrz i od zewnątrz, plan) oraz słuchanie śpiewów prawosławnych z kasety ma prowadzić do znalezienia różnic, które wyrażają inną nieco duchowość cerkiewną. Lekcję można zakończyć wcześniej przygotowaną dramą *Spór o szatę*. Rozdartą szatą jest brzydka i na nic się nie przyda.

W trakcie lekcji powinien też być poruszony problem interkomunii. Nauczyciel winien ukazać tę kwestię jako znak widomy i namacalny dramatu rozbitcia Kościoła.

Modlitwa:

Ojciec nas wszystkich, wzywaj nas, abyśmy byli jedną owczarnią w Twoim Synu, Jezusie Chrystusie. On jest naszym Dobrym Pasterzem, który nas zaprasza, byśmy spoczęli na zielonych pastwiskach, prowadzi nas do wód spokojnych i pokrzepia nasze dusze. Obyśmy, podążając za Nim, troszczyli się o innych, by wszyscy widzieli w nas miłość do jedyne go prawdziwego Pasterza, Jezusa Chrystusa, Pana naszego, który żyje i króluje z Tobą i Duchem Świętym, jeden Bóg na wieki wieków. Amen.

Rada ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski, Polska Rada Ekumeniczna, *Przemienieni przez zwycięstwo Chrystusa. Tydzień modlitw o jedność chrześcijan 18–25 stycznia 2012*, Warszawa 2011, s. 62.

praca domowa

Uczniowie sporządzają notatkę z lekcji oraz wyszukują z różnych źródeł i zapisują w zeszytach informację o wybranej inicjatywie ekumenicznej.

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – literatura prawosławna, zasadnicze elementy kultury prawosławnej;
- ✓ historia – schizma wschodnia, historia Kościoła prawosławnego, sobory ekumeniczne, kalendarz juliański i gregoriański, historia ruchu ekumenicznego;
- ✓ wiedza o społeczeństwie – społeczność prawosławna w Polsce;
- ✓ plastyka – sztuka i architektura cerkiewna, ikony;
- ✓ muzyka – polifoniczna muzyka cerkiewna, rola muzyki w liturgii prawosławnej;
- ✓ geografia – obszar zamieszkiwania prawosławnych w Polsce i świecie;
- ✓ godziny do dyspozycji wychowawcy – postawa tolerancji religijnej.

Tekst źródłowy

Święta, rzymska, pierwsza i apostolska Stolica, do której jako głowy należy troska o wszystkie Kościoły, raczyła dla pokoju i pożytku Kościoła mianować nas legatami na to królewskie miasto, abyśmy, stosownie do rozkazu, tam się udali i naocznie sprawdzili, czy uzasadniony jest krzyk, który bezustannie z tego miasta dochodzi do Stolicy Apostolskiej uszu, lub jeśli tak nie jest, aby o tym wiedziała. Z tego powodu niechaj dowiedzą się przede wszystkim sławni cesarze, duchowieństwo, senat i lud miasta konstantynopolitańskiego oraz cały Kościół katolicki, żeśmy tam wykryli wielkie zło, z czego niezmiernie radujemy się w Panu dobrym i wielkim, ale też i smucimy się boleśnie. Jakże bardzo bowiem chrześcijańskie i prawowierne jest miasto u kolumn cesarstwa i jego szanownych, mądrych obywateli! Jaką zaś straszną herezję co dzień w jego wnętrzu zasiewa Michał, nadużywający tytułu patriarchy, i zwolennicy jego głupoty! Za te błędy i inne czyny swoje Michał ów napominany listami pana naszego papieża Leona wzgardził nawróceniem się. Ponadto nam, wysłańcom jego, chcącym przyczynić tak wielkiego zła rozsądnie wytępić, odmówił widzenia się i rozmowy z sobą, zabronił wstępu do kościołów dla odprawiania Mszy, jak i pierwiej zamknął kościół łacinników, słownie i czynnie wszędzie ich prześladował, do tego stopnia, iż w synach swych wyklął Stolicę Apostolską, wobec której dotąd pisze się powszechnym patriarchą. Dlatego my, nie mogąc znieść niestychanych obelg i krzywd wyrządzonych świętej, pierwszej, Stolicy Apostolskiej i widząc, jak katolicka wiara coraz bardziej podupada, powagą świętej i nierozdzielnej Trójcy i Stolicy Apostolskiej, której legację spełniamy, i wszystkich prawowiernych ojców z siedmiu synodów oraz całego Kościoła katolickiego, klątwę, którą pan nasz, najczcigodniejszy papież, Michała i jego następców obłożył, w razie gdyby się nie poprawili, w taki oto sposób podpisujemy: [tu następują podpisy legatów papieskich].

Bulla ekskomunikacyjna kardynała Humberta